

DUURZAAM
GASTVRIJ

Fietsverhuur

Normen 2024/2026

Inleiding

De aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) groeit met de dag. Als één van de meest actuele managementthema's van deze tijd staat het in de belangstelling van vele organisaties. Drie kernbegrippen staan centraal bij MVO: People, Planet en Profit (Triple P).

De maatschappelijke relevantie van het onderwerp is groot, omdat MVO het bedrijfsleven (naast onder meer overheden en maatschappelijk organisaties) een centrale rol heeft gegeven in het bijdragen aan misschien wel de belangrijkste uitdaging van onze samenleving: het realiseren van duurzame ontwikkeling.

De uitdaging is om een goede balans te vinden tussen deze drie waarden en op alle drie de vlakken waarde te creëren.

Duurzaam Gastvrij maakt het voor organisaties in de vrijetijdsbranche mogelijk om praktisch en zichtbaar met MVO aan de slag te gaan. Bedrijven met een Duurzaam Gastvrij keurmerk doen er alles aan bewuster te ondernemen, zonder dat hun gasten inleveren op comfort en kwaliteit. Zij gaan daarbij een stap verder dan wet- en regelgeving vereist. Deze handleiding bevat alle normen voor een specifieke bedrijfscategorie. Na het lezen van dit document heeft u een goede indruk van de inhoud van het keurmerk en de onderwerpen die het omvat.

Wilt u daadwerkelijk het Duurzaam Gastvrij keurmerk gaan behalen? Kijk op www.duurzaam-gastvrij.nl voor meer informatie over de aanmeldingsprocedure en antwoorden op veel gestelde vragen.

Duurzaam Gastvrij is een programma van de Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit en is inspired by Green Key (Foundation for Environmental Education).

Definitie
Fietsverhuur: bedrijf met een gebouw/locatie waar (elektrisch aangedreven) tweewielers worden verhuurd.

Colofon

Copyright © 2024

Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit
Storkstraat 24
3833 LB LEUSDEN

Telefoon: +31 (0)33 303 97 97
E-mail: duurzaamgastvrij@kmvk.nl
Internet: www.duurzaam-gastvrij.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit

Aan deze handleiding is de grootst mogelijke zorg besteed. Mochten er onverhoopt toch fouten in staan, dan is Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit niet aansprakelijk voor welke gevolgen dan ook.

Deze handleiding is eigendom van Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid & Kwaliteit (KMKV). Niets uit deze handleiding mag gebruikt worden voor andere doeleinden zonder toestemming van Stichting KMKV.

Datum van ingang: 1 april 2024
Geldig tot en met: 31 december 2026

Toelichting termen

Indien u met Duurzaam Gastvrij aan de slag gaat krijgt u te maken met termen en begrippen die wellicht nog onbekend voor u zijn. Hieronder lichten wij ter verduidelijking een aantal begrippen toe.

“Mijn Duurzaam Gastvrij”: De digitale database van Duurzaam Gastvrij Nederland is exclusief voor deelnemers aan het Duurzaam Gastvrij programma. De database bevat naast veel informatie over duurzaam ondernemen ook de Doe-Het-Zelf Keuring voor de Duurzaam Gastvrij. Deze Doe-Het-Zelf keuringsmodule speelt een centrale rol binnen de periodieke keuringen. Deelnemers worden pas gekeurd nadat zij de Doe-Het-Zelf keuringsmodule hebben ingevuld in de database.

Bewijsmateriaal: Deelnemers dienen aan te tonen dat ze aan de Duurzaam Gastvrij normen voldoen. Dit doen zij door bewijsmateriaal te verzamelen en toe te voegen in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule. Bewijsmateriaal kent 2 vormen:

Visueel =	De deelnemer zorgt ervoor dat de genomen maatregelen voor de keurmeester zichtbaar en eenvoudig toegankelijk zijn voor visuele controle. Waar nodig worden documenten of materialen klaar gelegd. In de Doe-Het-Zelf keuring dient altijd een korte specifieke toelichting te worden gegeven op de norm.
Document =	De deelnemer heeft in de digitale database “Mijn Duurzaam Gastvrij” een document opgenomen waaruit blijkt waarom zij aan de norm voldoen. Desgewenst volgt een visuele inspectie op locatie tijdens de keuring.

Voorbeeld documenten:

Om de deelnemers aan het Duurzaam Gastvrij programma tegemoet te komen stelt Duurzaam Gastvrij voorbeeld documenten beschikbaar. Deze documenten kennen 3 vormen:

- A. **Gereedschap:** Een voorbeeld document dat verplicht als bewijsmateriaal dient te worden opgenomen in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule bij de desbetreffende norm. Het document mag ook in eigen (huis)stijl, taal en/of opmaak gemaakt worden, mits de inhoud vergelijkbaar blijft met de inhoud van het originele document.
- B. **Verklaring:** Een voorbeeld document dat ongewijzigd voorzien van naam, datum en handtekening als bewijsmateriaal in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule dient te worden opgenomen.
- C. **Hulpmiddel:** Een voorbeeld document dat u gebruikt om bepaalde zaken over- en inzichtelijk te maken. U bent vrij in uw keuze om dit document als bewijsmateriaal tijdens de keuring aan te bieden. Hiervoor is in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule een aparte upload mogelijkheid opgenomen.

De oranje i: Als u klikt op de oranje bij de norm, dan staat hier de toelichting op de norm en de manier waarop de keurmeester deze norm checkt en of er bijvoorbeeld een gereedschap moet/kan worden gebruikt bij de norm.

Niveau bepaling:

In de onderliggende handleiding leest u over Verplichte (V *) en Optionele (O) normen, aangeduid als (V *) en (O). Deelnemers dienen aan alle verplichte normen te voldoen om Duurzaam Gastvrij te behalen. Op basis van de 'vrij te kiezen' optionele normen wordt het niveau van het Duurzaam Gastvrij certificaat bepaald.

Duurzaam Gastvrij kent 3 niveaus: Brons, Zilver en Goud. Aan de hand van het aantal behaalde optionele maatregelen wordt het niveau bepaald.

Hoofdstuk indeling		Verplichte normen *	Optionele normen
1.	Management	8	0
2.	Communicatie	5	5
3.	Maatschappelijke betrokkenheid	2	5
4.	Water	2	4
5.	Reiniging	1	4
6.	Afval	4	5
7.	Energie	5	10
8.	Bouwen en groen	0	5
9.	Mobiliteit	1	6
10.	Eten en drinken	0	0
11.	Duurzaam inkopen	3	4
12.	Textiel	4	0
Totaal		35	48
		Brons	14
		Zilver	19
		Goud	24

Factsheets:

Het verduurzamen van uw organisatie in relatie tot het behalen van het Duurzaam Gastvrij certificaat vraagt om nieuwe kennis en inzichten. Om deelnemers op weg te helpen zijn de zogenaamde “factsheets” ontwikkeld. Factsheets zijn voor (potentiële) deelnemers aan het Duurzaam Gastvrij programma het vertrekpunt in hun zoektocht naar aanvullende informatie rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en duurzaamheid. De documenten kunt u downloaden van de website van Duurzaam Gastvrij, van de pagina Gereedschappen. U kunt momenteel gebruik maken van de volgende Factsheets:

Factsheet 1: Wegingscriteria en keurmerken: Het aantal keurmerken in relatie tot het thema duurzaamheid is groot en groeit. Om richting en duidelijkheid te creëren in dit speelveld is de Factsheet Wegingscriteria en keurmerken opgesteld. Dit document dient voor zowel deelnemers als de organisatie van de Duurzaam Gastvrij als vertrekpunt bij het wegen en beoordelen van producten en keurmerken.

Factsheet 2: Achtergrond informatie duurzaam ondernemen en Duurzaam Gastvrij: Binnen Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Duurzaam Gastvrij komt een zeer breed scala aan onderwerpen en thema's aan bod. Dit document beschrijft, naar de analogie van de Duurzaam Gastvrij hoofdstukken, de verschillende onderwerpen kort. Per onderwerp treft u een aantal relevante en informatieve websites zodat u altijd beschikt over informatie voor verdieping en verbreding.

Keurmeesters:

Onderdeel van deelname aan Duurzaam Gastvrij is een periodieke keuring door een keurmeester. De keurmeesters van Duurzaam Gastvrij zijn onafhankelijke en ervaren professionals die in opdracht van Duurzaam Gastvrij op locatie komen controleren of u (in voldoende mate) voldoet aan de criteria van het keurmerk. Naast het keuren van de normen wordt van de keurmeester verwacht dat:

- hij oog heeft voor en aandacht schenkt aan alle aspecten van uw organisatie die kunnen bijdragen aan of juist strijdig zijn met het zo verantwoord en duurzaam mogelijk uitvoeren van de activiteiten van uw organisatie.
- hij oog heeft voor de ontwikkeling van de duurzaamheid binnen uw organisatie en met de letter van de norm als vertrekpunt gelijkwaardigheid, relevantie en maat-en-omvang ook meeneemt in zijn overwegingen.

Rondom de keuringen zijn een aantal spelregels van toepassing, deze zijn beschreven in de deelnamevoorwaarden van Duurzaam Gastvrij (<https://www.greenkey.nl/voorwaarden>)

1. Management

Nr	V/O	Norm	Toelichting
1.1.1/A	V	De deelnemer voldoet aan de geldende Wet & Regelgeving en beschikt over een actuele verklaring daartoe en (indien van toepassing) over bewijsstukken van voldoen aan de informatieplicht EML en (indien van toepassing) EED.	<p>Green Key is een bovenwettelijk keurmerk. Voldoen aan relevante beleidskaders en milieu wet- en regelgeving is het vertrekpunt voor het behalen van Green Key. Deze norm omvat minimaal de volgende wet- en regelgeving.</p> <ul style="list-style-type: none">* Wet milieubeheer (Activiteitenbesluit of vergunning)* De Europese Energy Efficiency Directive (EED)* Waterleidingwet / Legionellapreventie* HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points)* Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (WHVZ)* Landelijk afvalbeheerplan (LAP)* Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik* Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen (WAS) <p>A) Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een Green Key document beschikbaar. U dient gebruik te maken van het document 'Verklaring Voldoen aan Wet- en Regelgeving' als bewijsmateriaal bij deze norm. Green Key documenten zijn te vinden op Mijn Green Key onder de knop Gereedschappen.</p> <p>B) De Wet milieubeheer verplicht bedrijven o.a. om energie te besparen. De activiteitenregeling geeft een uitwerking hiervan via de Erkende Maatregelen Lijst (EML). Vanaf 2023 is deze lijst vernieuwd. Naast de bestaande algemene energiebesparingsplicht is er een informatieplicht voor bedrijven en instellingen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar verbruiken.</p> <p>Valt uw bedrijf of instelling onder de informatieplicht? Dan moest u via het e-loket van RVO voor december 2023 opnieuw rapporteren welke energiebesparende maatregelen u heeft genomen (tweede ronde). Heeft u dit nog niet gedaan, doe dit dan zo snel mogelijk want voor Green Key dient u deze rapportage te uploaden. Diverse van de te nemen maatregelen zijn ook onderdeel van de normen van Green Key. Maatregelen waaraan uw organisatie (nog) niet voldoet, zet u op de MVO-Actielijst van Green Key.</p> <p>C) Valt uw bedrijf ook onder de EED dan dient u een actuele EED auditrapportage te uploaden. Maatregelen vanuit de EED auditrapportage waaraan uw organisatie (nog) niet voldoet, zet u op de MVO-Actielijst van Green Key.</p>

			<p>Controle: Document - De keurmeester controleert het document 'Verklaring Voldoen aan Beleidskaders en Wet- en Regelgeving' en (bij deelnemers die vallen onder de informatieplicht energiebesparing) de EML rapportage die via het E-loket van RVO.nl is ingevuld. Valt de deelnemer ook onder de EED dan dient een actuele EED auditrapportage aanwezig te zijn</p>
1.1.2/AB	V	<p>De deelnemer zorgt voor een brand- en gevaarlijke stoffen veilige Li-ION accu oplaad en opslagruimte. De ruimte is conform de PGS 15 regelgeving en PGS 37 richtlijn om eventuele milieuschade bij brand of lekkage van accu's tijdens het opladen of de opslag te voorkomen.</p>	<p>Li-ION accu's hebben een grote energiedichtheid en kunnen een fout in opladen of interne kortsluiting intern vlam vatten. Daarbij bevat de Li-Ion accu interne zuurstof en blijft de accu, ook na afdekking branden. Deze branden geven giftige dampen en de brand is alleen met zeer specifieke blusmiddelen te blussen. Ook bestaat er gevaar dat opladers of kabels brand kunnen veroorzaken en daardoor ook accu's in brand zullen raken.</p> <p>Bij brand tijdens opslag of opladen kan, bij toepassing van een brandveilige opslag met een intern en specifiek Li-ION brandblusmiddel deze brand bestreden worden en daarbij ook voorkomen worden dat de andere accu's vlam vatten. Een brandveilige opslag welke aan de bestaande PGS 15 en toekomstige, voorgestelde PGS 37 richtlijn voldoet met een eigen brandmelder, koelinstallatie, automatische stroomafsluiting en LI-ION brandblusinstallatie voorkomt milieuschade door het voorkomen van chemische lekkages en schadelijke LI-ION brandgassen.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of er brandveilige LI-ION oplaad en gevaarlijke stoffenopslag faciliteiten met eigen brandeld en LI-ION brandblusinstallatie aanwezig zijn om milieu en verdere brandschade te voorkomen. Conform PGS 15 regelgeving en PGS 37 richtlijn (toekomstige regelgeving).</p>
1.2.1/A	V	<p>De deelnemer registreert in 'Mijn Duurzaam Gastvrij' jaarlijks minimaal de verbruiksgegevens (hoeveelheden en kosten) van gas, water, elektriciteit en restafval en streeft ernaar deze verbruiken en/of productie te verminderen.</p>	<p>Meten is weten. Monitoring van verbruiken geeft belangrijke informatie op basis waarvan organisaties kunnen vaststellen welke maatregelen het snelst rendement geven. Ook komen 'afwijkingen' sneller in beeld (bijvoorbeeld lekkages of slecht werkende apparatuur).</p> <p>Om aan de norm te voldoen registreren deelnemers de gevraagde gegevens op jaarbasis in de digitale database "Mijn Duurzaam Gastvrij" onder 'Mijn Verbruiksgegevens'. De deelnemers worden ook gevraagd het aantal overnachtingen/dagbezoekers in te vullen. Op basis van deze gegevens worden de kengetallen berekend.</p> <p>KMVK realiseert branche gegevens (indien voldoende gegevens beschikbaar zijn) op basis van de ingevoerde gegevens (zie de benchmark op 'Mijn Duurzaam Gastvrij'). Hier kunt u de verbruiken van uw organisatie vergelijken met andere Duurzaam Gastvrij bedrijven en kunt u zien of uw bedrijf beter of minder goed scoort.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert of de gegevens in de digitale database Mijn Duurzaam Gastvrij zijn ingevoerd (bij verbruik gegevens) en bespreekt opvallende zaken.</p>
1.2.2/AB	V	<p>De deelnemer zorgt voor preventief en duurzaam onderhoud van de verhuurvloot om de tweewielers in topconditie te behouden.</p>	<p>Door geregistreerd preventief onderhoud worden alleen onderdelen vervangen waar dit noodzakelijk is en blijven de verhuur tweewielers in topconditie. Reparaties en het vervangen van onnodig versleten/gecorrodeerde onderdelen wordt daarmee voorkomen. Dit voorkomt verspilling van materialen en de verhuur tweewielers gaan langer mee.</p>

			<p>Controle: De keurmeester controleert de registratie en de uitvoering van het preventieve onderhoud aan verhuur tweewielers</p>
1.3.1/A	V	De deelnemer heeft een medewerker aangewezen als coördinator Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.	<p>De coördinator is de groene motor achter de vergroening van uw organisatie. Een MVO coördinator heeft een centrale positie binnen de organisatie en heeft voldoende mandaat, expertise en mogelijkheden om het proces te aan te sturen, evalueren en bijsturen.</p> <p>De coördinator neemt minimaal de volgende taken op zich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • controleert jaarlijks of de organisatie nog aan de normen van Duurzaam Gastvrij voldoet; • centraal aanspreekpunt voor alle MVO zaken binnen de organisatie; • draagt zorg voor de instructie van de medewerkers op het gebied van duurzaamheid; • is eindverantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de MVO-actielijst; <p>Controle: Mondeling - De keurmeester bespreekt aan de hand van de MVO-actielijst de voortgang en ambities met de MVO-coördinator.</p>
1.3.2/H	V	De deelnemer heeft een Green Team aangesteld.	<p>Het Green Team is de groene motor van uw organisatie en de denktank rondom uw MVO activiteiten. Het Green Team heeft een omvang passend bij de aard en grootte van uw organisatie. Een goed functionerend team met draagvlak binnen de organisatie en voldoende slagkracht bestaat minimaal uit 3 personen en vertegenwoordigt de verschillende disciplines binnen de organisatie.</p> <p>Eén lid van het Green team vervult de rol van coördinator, deze persoon is de schakel naar het management en koppelt daar naar terug en verzorgt waar nodig het fiat voor maatregelen en acties. Het Green Team heeft regelmatig overleg, in frequentie passend bij de aard en omvang van de organisatie en de mate waarin duurzaam ondernemen reeds integraal onderdeel is van de dagelijkse praktijk. Vanuit efficiëntie overwegingen is het aan te bevelen het Green Team overleg aan te laten sluiten op bestaande reguliere overlegmomenten en 'MVO/ Duurzaam Gastvrij' als agendapunt tijdens deze overleggen toe te voegen.</p> <p>Uitzondering: Voor kleine bedrijven (minder dan 5 FTE) kan volstaan worden met één Green Team lid dat dan tevens coördinator is.</p> <p>Tussen directie/management en het Green Team is wederzijds gevraagde en ongevraagde informatie-uitwisseling.</p> <p>De coördinator van het Green Team neemt minimaal de volgende taken op zich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • controleert jaarlijks of de organisatie nog aan de normen van Duurzaam Gastvrij voldoet; • centraal aanspreekpunt voor alle MVO zaken binnen de organisatie; • draagt zorg voor de instructie van de medewerkers op het gebied van duurzaamheid;

			<ul style="list-style-type: none"> • is eindverantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de MVO-actielijst; • is verantwoordelijk voor het regelmatig bijeen roepen van het team en schriftelijk vastleggen van deze bijeenkomsten (bijv. agenda, notulen) <p>De Green Team leden werken gezamenlijk actief aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het blijvend voldoen aan de normen van Duurzaam Gastvrij; • ontwikkeling van acties rondom maatschappelijk verantwoord ondernemen; • het opnemen van de acties in de MVO actielijst; • de uitvoering van de acties op de MVO actielijst (norm 1.3.2). <p>Controle: Document - De keurmeester controleert of de namen en functies van de Green Team deelnemers ingevoerd zijn in de toelichting van de DoeHetZelf keuring en neemt het schriftelijk materiaal rondom de bijeenkomsten door.</p>
1.3.3/A	V	<p>De deelnemer heeft een MVO actielijst opgesteld. Hierin staan minimaal maatregelen om te komen tot energiebesparing (gas en elektra), waterbesparing en afvalreductie. Tevens zijn nog te nemen wettelijke maatregelen op het gebied van energiebesparing (uit EML of EED) opgenomen.</p> <p>In de MVO actielijst zijn tevens de genomen maatregelen ten opzicht van de vorige keuring aangegeven.</p>	<p>Duurzaam ondernemen is een continu proces. Vooruitkijken is een voorwaarde voor succes. In 2050 moet Nederland CO2-neutraal zijn. Als het gaat om gebruik van grondstoffen is een volledig circulaire economie het doel in 2050. Om deze doelen te halen dient iedereen stappen te nemen, zowel wettelijk verplichte als vrijwillige. De MVO-actielijst geeft steeds voor de komende 2 jaar aan welke MVO maatregelen uw organisatie nog wettelijk moet nemen en welke u overweegt te nemen om uw organisatie verder te verduurzamen. In de MVO actielijst zijn concrete maatregelen opgenomen voor zowel de korte, middellange als lange termijn.</p> <p>In uw MVO-actielijst besteedt u minimaal aandacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> * welke wettelijk verplichte maatregelen op het gebied van energiebesparing nog genomen moeten worden; * overige maatregelen voor het verminderen van de verbruiken van gas, water, elektra, linnengoed; * het verbeteren van de afvalscheiding, het verminderen van de totale hoeveelheid afval én het verminderen van het percentage restafval; * scholing van het team en medewerkers op duurzaamheidsthema's; * het behalen van meer optionele normen; <p>Uiteraard aangevuld met zaken die zelfstandig binnen het Green Team worden ontwikkeld.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een Green Key gereedschap beschikbaar. De organisatie dient gebruik te maken van het document 'Gereedschap MVO-actielijst' als bewijsmateriaal bij deze norm. Green Key documenten zijn te vinden op Mijn Green Key onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de actuele MVO-actielijst en de MVO-actielijst uit (de eventuele) vorige keuring, de spreiding van de acties over wettelijke verplichtingen voorzien van realisatietermijn (en de voortgang van uitvoering), de verschillende MVO thema's inkoop, reductie verbruiken,</p>

			MBO aspecten, communicatie en bespreekt de beschreven maatregelen en doelstellingen.
1.3.4/AB	V	De deelnemer zorgt voor goed uitgeruste en opgeruimde werkplaatsen met gescheiden afvalcontainers. De medewerkers beperken het gebruik van milieuschadelijke stoffen en voeren deze volgens de voorschriften gescheiden af.	<p>In een overzichtelijke, goed uitgeruste en opgeruimde werkplaats is overzicht, waardoor er minder kans is op vervuiling door rondslingerende poetslappen, onderhoudsmiddelen en onderdelen. Gebruikte materialen, onderhoudsmiddelen en gevaarlijke stoffen worden in de daarvoor bestemde afval scheidingsbakken geplaatst en gescheiden afgevoerd.</p> <p>Milieugevaarlijke stoffen zijn voorzien van de daarvoor vastgestelde symbolen en waarschuwingen.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert de werkplaats(en) en het werkplaatsmanagement.</p>

2. Communicatie

Nr	V/O	Norm	Toelichting
2.1.1/A	V	De deelnemer beschikt over een MVO-verklaring en communiceert deze met de gasten/bezoekers.	<p>Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is geen project, maar een integrale visie op de kernactiviteiten van uw organisatie. Door hier in alle processen – van inkoop, productie, verkoop tot onderhoud, HR en marketingcommunicatie – rekening mee te houden kan MVO voor veel meerwaarde zorgen.</p> <p>In de MVO-verklaring legt u uw ambitie rondom duurzaamheid vast en doet u een duurzame belofte aan uw gasten. In dit door de hoogst leidinggevende ondertekende document geeft u aan dat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen een integraal onderdeel is van uw bedrijfsvoering. De MVO-Verklaring is bij voorkeur opgemaakt in uw eigen huisstijl, kort en bondig. De MVO- verklaring besteedt minimaal aandacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none">• uw inspanningen en ambities rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen;• uw algemene MVO doelstellingen (zowel People als Planet);• een aantal concrete activiteiten en resultaten van het MVO beleid. <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een voorbeeld document beschikbaar. Wij adviseren u het document te personaliseren. De MVO-verklaring moet echt uw eigen MVO-visie weergeven. Voorbeelddocumenten zijn te vinden op "Mijn Duurzaam Gastvrij" onder de knop <i>Gereedschappen</i>.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de MVO-Verklaring inhoudelijk, de wijze van publiceren en de datering.</p>
2.2.1/A	V	De deelnemer communiceert op minimaal 5 manieren over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (beleid en activiteiten) en/of Duurzaam Gastvrij met de gasten/bezoekers.	<p>Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen heeft een positieve invloed op uw organisatie, mits goed en transparant uitgevoerd. De meerwaarde van uw inspanningen om uw organisatie te verduurzamen komen ook voort uit de wijze waarop u communiceert over deze inspanningen. Door uw MVO activiteiten en Duurzaam Gastvrij zichtbaar te maken binnen uw organisatie wordt het onderdeel van de gastbeleving.</p> <p>Verplicht:</p> <p>A. De deelnemer heeft het Duurzaam Gastvrij muurschild op een voor gasten/bezoekers zichtbare plaats opgehangen (1);</p> <p>B. De deelnemer publiceert op de website een tekst rondom Duurzaam Gastvrij (inclusief logo Duurzaam Gastvrij en link naar Duurzaam Gastvrij website) (2);</p> <p>Eigen invulling:</p>

			<p>C. De deelnemer communiceert op nog minimaal 3 manieren over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen met de gasten/bezoekers (3, 4 en 5).</p> <p>Voorbeelden van mogelijke MVO communicatie uitingen zijn uitingen over MVO via een intern videokanaal of digitaal scherm, MVO berichten in uw nieuwsbrief, uitingen in het bedrijfsmagazine, regelmatige aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen op sociale media, een MVO tekst in het huishoudelijk reglement, een tekst in de bevestigingsbrief en/of aankomstbrief voor uw gasten/bezoekers, etc.</p> <p>De MVO communicatie uitingen die al in andere normen zijn opgevoerd, mogen niet nogmaals voor deze norm worden gebruikt (bijvoorbeeld MVO-Verklaring, communicatie handdoeken gebruik of tekst op menukaart).</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid en inhoud van de communicatie uitingen.</p>
2.2.5/A	V	De deelnemer communiceert naar haar gasten over de lokale activiteiten op het gebied van cultureel erfgoed, sociale-, natuur- en/of milieuactiviteiten.	<p>Eén van de doelstellingen van Duurzaam Gastvrij is het stimuleren van activiteiten rondom natuur- en milieueducatie. Verantwoord toerisme stimuleert uw organisatie door uw gasten te informeren over lokale gebruiken, lokale activiteiten rondom cultureel erfgoed en door milieuvriendelijke activiteiten af te raden.</p> <p>Voorbeelden van lokale activiteiten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aanbieden van vaar-, wandel- en/of fietsroutes (in groepsverband of individueel) in natuurgebieden of stadscentra; - het aanbieden van natuur excursies of stadswandelingen met een gids; - door brochures van musea en tentoonstellingen aan te bieden. <p>De ondernemer bevordert verantwoordelijk toeristisch gedrag op de bestemming.</p> <p>NB: Deze norm is niet van toepassing voor volledig zakelijke locaties.</p> <p>Controle: Visueel - de keurmeester controleert op welke wijze de deelnemer activiteiten rondom natuur- en milieueducatie aanbiedt.</p>
2.2.8/AB	O	De deelnemer stimuleert duurzame recreatie in mobiliteit voor toeristen, door samenwerkingen met lokale logiesverstrekkers, promotie en gemak voor de klant met een online reserveringssysteem, en bezorging	<p>De toeristische "carbon footprint" kan drastisch verkleind worden door het stimuleren van samenwerkingen en arrangementen met lokale logiesverstrekkers, gemeente en VVV promoten van fietsen en E-mobility. Door de gast bewust te maken van het belang van duurzaam en stille fiets recreatie en transport en dit gemakkelijk te maken, zal dit de gast stimuleren om de auto te laten staan. Bij een weblink in het boekingsproces van de logiesverstrekker, welke de gast verzekerd van een fiets bij de accommodatie, zal de gast sneller gebruik maken van duurzaam vervoer. E-bikes, E-scooters en bakfietsen geven nog meer gebruiksgemak en reductie van autokilometers op de toeristische bestemming omdat men dan moeiteloos en goedkoop van A naar B kan gaan.</p>

		van tweewielers bij de accommodatie van gasten.	Controle: De keurmeester controleert of er sprake is van duurzame samenwerkingen, promotie , een online reserveringssysteem en bezorgservice bij de accommodatie van de gast.
2.2.9/AB	V	De deelnemer stimuleert gasten met het verstrekken van o.a. kaarten/app(s)/QR-website etc. met fiets knooppunten/routes, lokale natuur-/cultuur-/activiteiten informatie specifiek voor fiets/E-mobility gebruik.	De toeristische "carbon footprint" kan drastisch verkleind worden door het stimuleren van duurzame recreatie in het lokale transport en/of ontdekken van de (aantrekkelijk)toeristische bestemming en natuur per fiets, E-bike, Escooter/brommeer/bakfiets. Door de gast bij het boeken en de uitgifte van de verhuurmiddelen te voorzien van o.a. fiets/E-mobility kaarten/app(s)/QR-website etc. met fiets knooppunten/routes, lokale natuur-/cultuur-/activiteiten informatie kan men de gast direct stimuleren om optimaal, zonder uitstoot en in stilte, van de lokale omgeving en natuur te genieten. Controle: De keurmeester controleert of fiets/E-mobility kaarten/app(s)/QR-website etc. met fiets knooppunten/routes, lokale natuur-/cultuur-/activiteiten informatie door de deelnemer verstrekt worden.
2.2.10/AB	O	De deelnemer promoot duurzame mobiliteit (bij de gast thuis) door het aanbieden hoogwaardige ex-verhuurfietsen/E-bikes en nieuwe moderne fietsen/E-bikes/E-bakfietsen en E-scooters/brommers	Veel buitenlandse gasten kennen de E-bike (nog) niet. Na een duurzame E-bike/scooter vakantie ervaring blijkt dat er veel vraag is naar soortgelijke kwalitatieve (Nederlandse) fietsen/E-bikes/E-bakfietsen om ook thuis te gebruiken en daarmee meer kans te maken op meer duurzame transportbewegingen thuis. Door dit te promoten ontstaat een duurzaam win-win businessmodel voor gast en deelnemer, zeker als het refurbished verhuurfietsen betreft. Controle: De keurmeester controleert of de deelnemer ook nieuwe en/of refurbished tweewielers verkoopt en hier (op de verhuurmiddelen) promotie voor maakt.
2.4.1/H	V	De deelnemer communiceert over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Duurzaam Gastvrij met alle medewerkers van de organisatie bij indiensttreding (A) én vervolgens periodiek (minimaal tweemaal per jaar) (B).	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen heeft een positieve invloed op uw organisatie, mits goed en transparant uitgevoerd. De meerwaarde van uw inspanningen om uw organisatie te verduurzamen komen ook voort uit de wijze waarop u communiceert over deze inspanningen en in hoeverre uw medewerkers betrokken zijn bij het proces. Door structureel met uw medewerkers over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen te communiceren groeit het bewustzijn en het draagvlak binnen uw organisatie. (A) Indiensttreding: Maak communicatie over de MVO inspanningen een structureel onderdeel van het inwerktraject. Stel een kennisdocument op waarin minimaal antwoord wordt gegeven op de vragen: <ul style="list-style-type: none"> • Wat is MVO?; • Wat doet uw organisatie aan MVO?; • Wat is Duurzaam Gastvrij?; • Wat betekent MVO/Duurzaam Gastvrij voor mij als medewerker? Uitgangspunt is dat medewerkers die contact hebben met gasten de gasten kunnen informeren over de actuele duurzaamheidsinitiatieven van de deelnemer en het Duurzaam Gastvrij keurmerk.

			<p>(B) Periodieke communicatie kan bestaan uit bijvoorbeeld medewerkersbijeenkomsten, interne nieuwsbrieven, MVO updates via het intranet, sociale media, actuele berichten op het prikbord.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van een aantal normen in dit hoofdstuk is een document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - MVO-instructie medewerkers' . Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de eerste norm van deze DoeHetZelf-keuring of u legt het document klaar ter inzage. Documenten zijn te vinden op "Mijn Duurzaam Gastvrij" onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document -</p> <p>(A) De keurmeester beoordeelt het kennisdocument op inhoud en de wijze waarop het beschikbaar gesteld is aan de medewerkers. De keurmeester spreekt willekeurig medewerkers aan over MVO en Duurzaam Gastvrij.</p> <p>(B) De periodieke communicatie wordt beoordeeld op inhoud en actualiteit. De keurmeester bevraagt willekeurige medewerkers over MVO en Duurzaam Gastvrij.</p>
2.4.2/H	O	<p>De deelnemer verzamelt en analyseert minimaal eens in de 2 jaar gegevens rondom de medewerkerstevredenheid en gebruikt deze gegevens om de werkomstandigheden te verbeteren.</p>	<p>Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een proces, waarbij ook aandacht voor werkomgeving en arbeidsomstandigheden een belangrijk onderdeel is. Een maatschappelijk betrokken organisatie heeft aandacht voor alle stakeholders zowel de interne als externe.</p> <p>Medewerkerstevredenheid is een duidelijke graadmeter voor de wijze waarop de deelnemer invulling geeft aan de rol van werkgever. Door regelmatig en anoniem uw medewerkers te bevragen houdt u zicht op hun beleving van de organisatie en krijgt u aanknopingspunten aangereikt om tot verbeteringen te komen. Een functioneringsgesprek is geen invulling van deze norm.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester bekijkt het gebruikte formulier, de uitdraai van de uitkomsten en bespreekt de genomen acties ter verbetering.</p>
2.4.3/H	O	<p>De deelnemer heeft alle Green Team leden een (online) training rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen laten volgen</p> <p>en/of</p> <p>De deelnemer heeft alle vaste medewerkers met een aanstelling</p>	<p>Door het Green Team en de medewerkers te scholen en trainen gaat duurzaam ondernemen meer leven binnen de organisatie en kunnen doelen sneller behaald worden. Onder scholing/training worden verstaan activiteiten met als doel het vergaren van kennis en/of vaardigheden rondom MVO, met als doel het functioneren van de medewerker op dit gebied te verbeteren. Duurzaam Gastvrij spreekt van passende scholing indien binnen het programma minimaal de volgende onderwerpen aan de orde komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Welke (milieu) uitdagingen spelen wereldwijd? * Welke duurzaamheid thema's spelen er in het toerisme? * Wat is en wat vraagt Duurzaam Gastvrij? * Wat betekent dit voor de werkzaamheden van de medewerker?

		van meer dan 12 uur een (interne) training rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen laten volgen.	<p>De scholing kan zowel bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> * een online programma waarin de medewerker meerdere modules doorloopt; * een groepstraining van minimaal een dagdeel. <p><i>NB: KMKV stelt aan deelnemers een (digitale) presentatie beschikbaar die deelnemers kunnen inzetten voor een interne training. De deelnemer kan de presentatie aanvragen door een e-mail te sturen aan info@kmmk.nl.</i></p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de bewijsmaterialen (bijvoorbeeld behaalde certificaten, bewijs van participatie, inhoud training). De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
2.5.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer publiceert bovenop de normen in dit hoofdstuk nog minimaal 1 communicatie uiting van de MVO inspanningen van de organisatie.	Controle: Visueel - De keurmeester controleert de documentatie waaruit blijkt dat de deelnemer nog minimaal 1 communicatie uiting van de MVO inspanningen van de organisatie heeft verricht.

3. Maatschappelijke betrokkenheid

Nr	V/O	Norm	Toelichting
3.1.1/A	V	De deelnemer toont zich maatschappelijk betrokken en levert jaarlijks op minimaal 3 verschillende manieren een maatschappelijke bijdrage.	<p>Door maatschappelijk betrokken te ondernemen creëert de deelnemer niet alleen waarde en goodwill voor de eigen organisatie, maar is de organisatie ook van extra toegevoegde waarde voor de maatschappij en lokale omgeving.</p> <p>Binnen deze norm gaat het om maatschappelijke bijdragen zoals bijvoorbeeld sponsoren, doneren, bijdragen in natura en deelname aan activiteiten als bijvoorbeeld Earth Hour, Wereld Kanker Dag, Warme Truierendag, NLDoet, etc.</p> <p>De bijdrage kan van beperkte omvang zijn, maar mag nooit een winstoogmerk hebben. Voor ketens tellen maximaal 2 activiteiten van het hoofdkantoor mee. Minimaal 1 activiteit dient plaats te vinden op lokaal niveau.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op waaruit de maatschappelijke bijdrage blijkt.</p>
3.1.3/A	O	De deelnemer initieert en/of participeert in regionale samenwerkingsverbanden en/of netwerken met als doel het verduurzamen van de regio.	<p>Door maatschappelijk betrokken te ondernemen creëert de deelnemer niet alleen waarde en goodwill voor de eigen organisatie, maar is de organisatie ook van toegevoegde waarde voor de lokale omgeving.</p> <p>Door het regionaal initiëren van /participeren in regionale samenwerkingsverbanden wordt het duurzame karakter van de regio versterkt. Voorbeelden zijn het opzetten van een lokale markt met streekproducten, het ontwikkelen van een lokaal groengebied, het participeren in structuren die als doel hebben de regio te verduurzamen, het initiëren van een programma ter bevordering van de participatie van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op in het digitale archief waaruit blijkt dat deze initiatiefnemer is van of actief participeert in duurzame netwerken en/of samenwerkingsverbanden in de regio.</p>
3.1.9/AB	O	De deelnemer biedt in (samenwerking met partijen uit de directe omgeving) duurzame arrangementen aan.	<p>Een manier van werken waarbij systematisch duurzaamheid tot uitdrukking komt kan versterkend werken (synergie) en maakt het ook voor het publiek overtuigender en aantrekkelijker. Een duurzaam arrangement bevat minimaal twee duurzame onderdelen zoals bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none">• elektrisch fietsen

			<ul style="list-style-type: none"> • educatief karakter • verduurzaming vervoer bij groepsreizen/ conferenties/evenementen • geen gebruik motorische vervoermiddelen • Participeren in innovatieve mobility pilots/initiatieven (fiets-auto-OV transferia, deelfietsen, Urban mobility) <p>Er is in deze gevallen aantoonbare samenwerking tussen diverse bedrijven uit het gebied.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt een document op waaruit het aanbieden van het arrangement blijkt.</p>
3.2.1/A	O	De locatie van de deelnemer is dusdanig toegankelijk voor mindervalide gasten/bezoekers dat zij van de kernfaciliteit van de organisatie gebruik kunnen maken.	<p>Door het treffen van gerichte maatregelen wordt een organisatie toegankelijk voor mindervalide gasten/bezoekers, zodat ook zij optimaal van de locatie gebruik kunnen maken. Voorbeelden zijn mindervalide parkeerplaatsen, drempelvrije ruimtes, mindervalide toiletten, gebruik van pictogrammen, liften en/of mindervalide slaapverblijven.</p> <p>Het punt wordt alleen behaald indien de kernactiviteit van de onderneming volledig toegankelijk is voor mindervalide gasten/bezoekers.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van de benoemde faciliteiten. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
3.3.1/H	O	De deelnemer heeft medewerkers in dienst met afstand tot de arbeidsmarkt conform de uitgangspunten van de Participatiewet.	<p>Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet. De wet moet ervoor zorgen dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.</p> <p>Doel van de overheid is dat het medewerkersbestand van bedrijven voor minimaal 5% bestaat uit medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hieronder vallen mensen met een geestelijke, lichamelijke of sociaaleconomische beperking. Om dit te realiseren is de inzet en betrokkenheid van alle bedrijven en instellingen in Nederland nodig.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op waaruit blijkt dat een medewerker in dienst is (geweest) met afstand tot de arbeidsmarkt.</p>
3.3.2/AB	V	De deelnemer zorgt voor een goede (bij)scholingsmogelijkheden zodat de werknemers duurzaam en kwalitatief goed preventief onderhoud en reparatie verrichten. Medewerkers dienen	<p>Duurzaam, preventief onderhoud en reparaties kunnen alleen goed uitgevoerd worden door goed opgeleide fietstechnici. Dit geldt met name voor alle elektrische en sportieve tweewielers waar specialistische training noodzakelijk is. Het tweewielerbedrijf dient te investeren in het specialistisch opleiden van nieuwe instromers en het bijscholen van ervaren/opgeleide medewerkers, om ook de nieuwste (E) technieken op de juiste wijze te onderhouden en repareren.</p>

		<p>minimaal 1 cursus per twee jaar aangeboden te krijgen. Het bedrijf kan aantonen dat medewerkers opgeleid zijn voor hun takenpakket.</p>	<p>Controle: De keurmeester controleert de het opleidingen beleid, opleidingsregister en planning van het tweewielerbedrijf. Daarnaast kan de keurmeesters de fietstechnici vragen naar hun opleidingen.</p>
3.3.3/AB	O	<p>De deelnemer biedt leerwerktrajecten voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt binnen de bedrijfsvoering.</p>	<p>Onderhoud, verhuur-/verkoop-klaar maken en het uitvoeren van kleine, veelvuldig voorkomende simpele reparaties kan kansen bieden om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt kansen bieden op laagdrempelig technisch betaald werk.</p> <p>Voorbeelden van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn mensen welke een arbeidshandicap hebben, langere tijd werkloos zijn (geweest)of re-integreren uit een andere sector, ouderen, statushouders of vluchtelingen welke mogen werken/deelnemen aan arbeidstraject en scholieren uit het praktijk- of speciaal onderwijs. De deelnemer dient hier echter wel zelf in te investeren in speciale leerwerktrajecten.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of de deelnemer leerwerktrajecten heeft voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt binnen de bedrijfsvoering en controleert of de deelnemer leerwerktrajecten en betaald werk biedt aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.</p>

4. Water

Nr	V/O	Norm	Toelichting
4.2.1/A	V	De deelnemer reduceert de waterdoorstroom van kranen tot maximaal 6 liter per minuut.	<p>Het gemiddelde (huishoudelijke) waterverbruik in Europa en de Verenigde Staten ligt tussen de 200 en 600 liter per persoon per dag. Het verbruik van schoon drinkwater is milieubelastend, omdat bij het filteren, transporteren, afvoeren en verwarmen van water veel energie wordt gebruikt.</p> <p>Het reduceren van de waterdoorstroom van kranen kan o.a. aan de hand van waterbesparende kranen en het plaatsen van perlatoren.</p> <p>Zorg periodiek voor controle van de doorstroming van de kranen om eventuele afwijkingen tijdig te constateren.</p> <p>De volgende kranen vallen niet onder deze norm:</p> <ul style="list-style-type: none">* Kranen om het bad mee te vullen (badkranen);* Spoelkranen in professionele keukens. <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert aan de hand van een steekproef de doorstroming van de kranen.</p>
4.2.2/A	O	De deelnemer reduceert de waterdoorstroom van kranen tot maximaal 4 liter per minuut.	<p>Het gemiddelde (huishoudelijke) waterverbruik in Europa en de Verenigde Staten ligt tussen de 200 en 600 liter per persoon per dag. Het verbruik van schoon drinkwater is milieubelastend, omdat bij het filteren, transporteren, afvoeren en verwarmen van water veel energie wordt gebruikt.</p> <p>Het reduceren van de waterdoorstroom van kranen kan o.a. aan de hand van waterbesparende kranen en het plaatsen van perlatoren. Tip: Zorg periodiek voor controle van de doorstroming van de kranen om eventuele afwijkingen tijdig te constateren.</p> <p>De volgende kranen vallen niet binnen deze norm:</p> <ul style="list-style-type: none">* Kranen om het bad mee te vullen (badkranen);* Spoelkranen in professionele keukens. <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert aan de hand van een steekproef de doorstroming van de kranen.</p>
4.3.1/A	V	De deelnemer heeft minimaal 1 maatregel genomen om het waterverbruik in de toiletten te	<p>Het verbruik van schoon drinkwater is milieubelastend, omdat bij het filteren, transporteren, afvoeren en verwarmen van water veel energie wordt gebruikt. Van Duurzaam Gastvrij deelnemers wordt verwacht dat zij het gebruik van leidingwater beperken.</p>

		reduceren.	<p>Mogelijke maatregelen om het verbruik van leidingwater in toiletten te verminderen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> * (A) stopknop of dubbelspoelknop op de toiletten * (B) beperking van de hoeveelheid water in de stortbak van de toiletten tot maximaal 6 liter per spoeling. * (C) het vlotterniveau handmatig inregelen * (D) eigen invulling <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de maatregelen om het waterverbruik van de toiletten te reduceren. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
4.3.2/A	O	De deelnemer maakt in de meerderheid van de openbare toiletgroepen gebruik van waterloze urinoirs en/of druk- of sensorkranen.	<p>Het verbruik van schoon drinkwater is milieubelastend, omdat bij het filteren, transporteren, afvoeren en verwarmen van water veel energie wordt gebruikt. Van deelnemers aan het Duurzaam Gastvrij certificaat wordt verwacht dat zij het gebruik van leidingwater beperken.</p> <p><i>Tip: Zorg bij sensorkranen die werken op batterijen voor een correcte inzameling en afvoer van de batterijen.</i></p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de waterloze urinoirs, druk- en sensorkranen. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
4.4.1/A	O	De deelnemer maakt gebruik van B-water / grijs water.	<p>Het hergebruik van hemelwater of drinkwater zorgt dat er minder nieuw drinkwater benodigd is. Hemelwater of B-water kan o.a. worden gebruikt voor het spoelen van toiletten of het bewateren van de groenvoorziening.</p> <p>Controle : Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het B- of grijswaterverbruik</p>
4.6.1./A	O	BONUSNORM: De deelnemer heeft bovenop de maatregelen uit dit hoofdstuk nog 1 maatregel genomen om water te besparen.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de extra waterbesparende maatregel.</p>

5. Reiniging

Nr	V/O	Norm	Toelichting
5.1.0/A	O	De deelnemer heeft een inventarisatie gemaakt van alle binnen de organisatie gebruikte schoonmaakmiddelen.	<p>Schoonmaakmiddelen kunnen schadelijk zijn voor het milieu. Van Duurzaam Gastvrij deelnemers wordt verwacht dat zij kritisch omgaan met deze producten en op milieuverantwoorde wijze hun schoonmaak (laten) uitvoeren. Bij een milieuverantwoorde schoonmaak wordt efficiënt omgegaan met water en schoonmaakmiddel en draagt het schoonmaakmiddel een milieukeurmerk. Schoonmaakmiddelen met een milieukeurmerk belasten het milieu minder dan producten zonder een keurmerk.</p> <p>Het inventariseren van schoonmaakproducten geeft een goed beeld welke schoonmaakproducten aanwezig zijn, bij welke leverancier deze worden afgenomen, in hoeverre deze een milieukeurmerk dragen en waar verbetermogelijkheden liggen.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van een aantal normen in dit hoofdstuk is een document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - Inventarisatie Schoonmaakmiddelen'. Duurzaam Gastvrij documenten zijn te vinden op "Mijn Duurzaam Gastvrij" onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het ingevulde document.</p>
5.1.1/A	V	De deelnemer maakt schoon op milieuverantwoorde wijze.	<p>Schoonmaakmiddelen kunnen schadelijk zijn voor het milieu. Van Duurzaam Gastvrij deelnemers wordt verwacht dat zij kritisch omgaan met deze producten en op milieuverantwoorde wijze hun schoonmaak (laten) uitvoeren. Bij een milieuverantwoorde schoonmaak wordt efficiënt omgegaan met water en schoonmaakmiddel en draagt het schoonmaakmiddel een milieukeurmerk. Een milieuverantwoorde schoonmaak voldoet binnen de Duurzaam Gastvrij systematiek minimaal aan de volgende criteria:</p> <ul style="list-style-type: none">* Interieur-, sanitair én vloerreinigers zijn voorzien van een milieukeurmerk. De meest voorkomende milieukeurmerken voor sanitair- en interieurreinigers zijn het Europees Ecolabel, Cradle2Cradle, Nordic Swan en Blauwe Engel;* Gebruik van een doseersysteem voor optimale dosering;* Gebruik van microvezeldoekjes;* Geen van de gebruikte schoonmaakmiddelen bevatten bestanddelen die voorkomen op de 'Zwarte lijst' van Green Key International. <p>1. Onder de volgende voorwaarden kunnen ook producten zonder keurmerk voldoen, indien het product:</p> <ul style="list-style-type: none">• aantoonbaar gelijkwaardig is aan producten voorzien van een milieukeurmerk;

			<ul style="list-style-type: none"> • in verdunde vorm alleen schoonmaakazijn, waterstofperoxide, citroenzuur en mierenzuur of een mengsel daarvan bevat; • alleen micro-organismen of enzymen bevat; • slechts bestaat uit osmose- of ozonwater. <p>2. Bij uitbesteding van de schoonmaak dient binnen 1 jaar na de eerste beoordeling voor Duurzaam Gastvrij het contract te worden herzien op basis van de hiervoor genoemde voorwaarden.</p> <p>3. De deelnemer gebruikt voor de juiste dosering van alle schoonmaakmiddelen een doseersysteem. Dit voorkomt verspilling en zorgt voor een optimale werking en een lagere milieubelasting. De volgende systemen zijn passend:</p> <ul style="list-style-type: none"> * doseerflacon; * solids, poeders en/of stuksverpakkingen; * mobiel of stationair doseerstation; * een automatische doseersysteem. <p><i>NB: Specifieke reinigingsmiddelen die toegepast moeten worden vanuit voor voedselveiligheid (HACCP) wetgeving vallen niet onder deze norm.</i></p> <p>Extra informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Goed gebruik van microvezeldoekjes bespaart op het gebruik van schoonmaakmiddel en water. Het aanschaf bedrag ligt iets hoger maar de mogelijkheid tot hergebruik en de schoonmaak kwaliteit rechtvaardigt de hogere kosten. * Interieurreinigers zijn in het algemeen reinigers bestemd voor het dagelijkse onderhoud van het interieur. Ze zijn neutraal (ph :7) of licht alkalisch (ph 8-10) * Sanitairreinigers zijn in het algemeen bestemd voor het dagelijkse onderhoud van natte ruimtes (toilet, bad, douche). Ze zijn in het algemeen zuur (ph lager dan 7). <p>Er zijn ook periodieke reinigers die niet dagelijks worden gebruikt, maar alleen bij beurten waarbij er krachtiger middelen gebruikt dienen te worden. Deze zijn vaak sterk zuur of sterk alkalisch.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het doseersysteem en de microvezeldoekjes en de aanwezigheid van het keurmerk op de sanitair- en interieurreiniger. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
5.1.5/A	O	De deelnemer biedt in de publiekstoiletten zeep aan in dispensers én voorzien van een handzeep met een duurzaamheidskeurmerk.	<p>Schoonmaakmiddelen kunnen schadelijk zijn voor het milieu. Van Green Key deelnemers wordt verwacht dat zij kritisch omgaan met deze producten. Handzeep met een keurmerk zorgt voor een lagere milieubelasting omdat het product minder milieubelastende grondstoffen bevat. Door ook gebruik te maken van dispensers op basis van grootverpakking en hervullen, wordt ook milieuwinst behaald in het transport en de hoeveelheid verpakkingsmateriaal.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het product. De deelnemer zorgt dat de items</p>

			eenvoudig toegankelijk zijn.
5.1.9/AB	O	De deelnemer gebruikt waar mogelijk duurzame onderhouds- en smeermiddelen en beperkt het gebruik van milieu schadelijke onderhoudsmiddelen beperkt tot het minimum. Het bedrijf toont het gebruik van minimaal 2 duurzame onderhouds- en/of smeermiddelen aan.	<p>Duurzame, ecologische schoonmaakmiddelen zijn in opkomst en steeds beter verkrijgbaar en kwalitatief hoogwaardig. duurzame onderhouds- en smeermiddelen zijn vanwege de specifieke onderhouds- en smeringsdoelen veelal synthetisch en niet (geheel) ecologisch. Bij hoogwaardige onderhouds- en smeermiddelen kan men echter wel veel besparen op verspilling. Daarmee worden de tweewieler onderdelen wel optimaal beschermd, waardoor deze onderdelen minder hard slijten en niet zullen corroderen(roesten). Daardoor zal de tweewieler en de onderdelen langer meegaan en dit is ook een belangrijk duurzaam doel op zich.</p> <p>Een duurzaam product is aan het duurzaamheidskeurmerk te herkennen of van hoogwaardige kwaliteit om de fiets te beschermen tegen corrosie en slijtage.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert het gebruik van duurzame en/of hoogwaardige specialistische onderhoudsmiddelen en of het bedrijf het gebruik van milieu schadelijke stoffen beperkt tot het minimum terwijl hoogwaardig onderhoud van de tweewieler wel gewaarborgd blijft.</p>
5.2.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer gebruikt bovenop de bovenstaande normen nog minimaal 2 duurzame reinigingsmiddelen.	<p>Gebruik van schoonmaakmiddel met een milieukeurmerk is minder milieubelastend, omdat bij de productie gebruik gemaakt is van minder milieubelastende grondstoffen. Binnen deze norm vallen o.a. wasmiddelen en keukenreinigers met een milieukeurmerk.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de producten.</p>

6. Afval

Nr	V/O	Norm	Toelichting
6.1.1/A	O	De deelnemer heeft inzichtelijk gemaakt welke hoeveelheden en fracties afval per jaar geproduceerd worden en koppelt hier acties en doelstellingen aan in de MVO-actielijst.	<p>Op lange termijn dreigt een tekort aan grondstoffen. Bronnen raken uitgeput zonder dat er goede alternatieven voor handen zijn. Het goed scheiden van afval in verschillende stromen maakt het mogelijk om de materialen te gaan hergebruiken. Hergebruik van materialen in plaats van het gebruik van nieuwe grondstoffen zorgt voor een lagere belasting van het ecosysteem en voorkomt het uitputten van de bronnen. Hoe lager het percentage restafval dat resteert, hoe beter de afvalscheiding heeft plaatsgevonden. Het uiteindelijke doel is om 100% van de afvalstromen te recyclen en te zorgen dat restafval niet meer bestaat. Om structureel de voortgang van het verduurzamingsproces te kunnen monitoren is data onmisbaar.</p> <p>In vele gevallen zijn de overzichten van de afvalstromen per periode op te vragen bij de afvalverwerker.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de gevraagde data (bij voorkeur digitaal).</p>
6.1.2/A	O	De deelnemer zamelt PMD, plastic en/of schoon folie apart in en laat deze als gescheiden fractie door de afvalverwerker afvoeren en verwerken.	<p>Plastic wordt via een chemisch proces uit aardolie gemaakt en is niet biologisch afbreekbaar. Vrij in de natuur blijft plasticafval lang bestaan en is daarmee belastend voor de natuur en het milieu. Toch is het een hoogwaardig materiaal met vele nuttige toepassingen. Hergebruik zonder dat het in het milieu terecht komt vermindert nieuwe plastic productie en is daarom duurzamer.</p> <p>Door middel van het inzamelen van (schoon) plastic wordt het mogelijk het plastic te hergebruiken. Steeds meer afvalverwerkers zamelen plastic, metaal en drinkkartonnen (PMD) als aparte stroom in.</p> <p><i>NB: Petflessen (voor statiegeld) vallen niet onder deze norm.</i></p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van gescheiden inzameling en afvoer van (schoon) plastic/PMD.</p>
6.1.8/AB	V	De deelnemer zorgt ervoor dat tweewielers na de verhuurperiode, gerefurbished worden, voor een tweede leven ná de verhuurperiode.	<p>Door te investeren in een duurzaam en circulair business model kunnen hoogwaardige en goed onderhouden fietsen , na een refurbishment (opknopbeurt) een nieuw tweede leven als (nieuw-gebruikte) occasion, met een jaar garantie, tweewieler ingaan.</p> <p>Privé gebruik van een gebruikte tweewieler is vaak minder intensief dan een wekelijks verhuurde tweewieler. Consumenten kunnen een dealer onderhouden occasion met garantie voor een fractie van de</p>

			<p>nieuwprijs kopen. Door te investeren in kwalitatief hoogwaardige fietsen, preventief onderhoud, een refurbish programma, een specifieke verkoop strategie en verkooporganisatie wordt voorkomen dat verhuurfietsen na de verhuurperiode als afval moeten worden afgevoerd (zoals bij vrijwel alle deelfiets bedrijven het geval is).</p> <p>Controle: De keurmeester controleert het circulaire businessmodel en hergebruik van de verhuurfietsen.</p>
6.1.9/AB	V	De deelnemer zorgt ervoor dat de (Li-ION) accu's, van de E-bikes/E-scooters/E-bakfietsen, etc. buiten de normale controles en onderhoud gere refurbished wordt als de capaciteit beneden de minimum gestelde norm valt.	<p>Circulaire Tweewielers: Refurbished Accu's. Elektrische ondersteunde tweewielers worden intensief gebruikt in de verhuur, accu's verliezen capaciteit en dit kan door verkeerd gebruik of vallen van de accu versneld worden. Vaak worden accu's met tekort capaciteit vervangen en de oude accu's als chemisch afval afgevoerd. Vaak is weggooien en vervangen onnodig. Door de accu door een specialist te laten controleren en "refurbishen" (repareren), worden defecte cellen en/of componenten en printplaten gerepareerd of een onderdeel wordt vervangen. Als de ondernemer hierin investeert zal 80 tot 90% van de accu's weer ingezet(kunnen worden. Dit scheelt veel verspilling en chemisch afval en behoud de accu op circulaire wijze zijn functie.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert de facturen/order administratie van refurbished accu's.</p>
6.1.10/AB	O	De deelnemer recyclet minimaal twee tweewieler materialen.	<p>Verspilling van metaal, fietsbanden, accessoires en accu's worden zoveel mogelijk gescheiden afgevoerd naar specialistische bedrijven en/of organisaties.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of er sprake is van gescheiden afgevoerd naar specialistische bedrijven en/of organisaties.</p>
6.2.1/A	O	De deelnemer biedt gasten en bezoekers voorzieningen aan om afval apart in te leveren. Het aantal voorzieningen is in verhouding tot de omvang van de organisatie. De afvalbakken zijn voorzien van duidelijk zichtbare pictogrammen en/of benamingen.	<p>In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Het voorkomen, reduceren en hergebruiken van materialen is het uitgangspunt. Afval wordt een grondstof, dit is met sommige materialen makkelijker te realiseren dan met andere. Door afval van gasten aan de bron te scheiden reduceert de deelnemer de hoeveelheid restafval en kan meer afval worden gerecycled. Recycling zorgt voor een lagere milieubelasting dan het afvoeren en verbranden van afval.</p> <p>Kies voor gescheiden afvalbakken met duidelijke pictogrammen of een combinatie van Nederlandse en anderstalige benamingen, zodat het ook voor internationale gasten duidelijk is in welke bak ze gescheiden afval kunnen inleveren.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert het aantal aanwezige afvalbakken voor gescheiden afvalinzameling.</p>
6.2.6/A	V	De deelnemer zorgt in de kantoren en kantines (op locaties waar gasten niet zijn) voor (afval)bakken voor gescheiden	<p>Afvalinzameling werkt het beste indien voldoende bakken aanwezig zijn. Het scheiden van afvalstromen draagt bij aan een duurzame bedrijfsvoering en het behalen van de doelstellingen op het gebied van circulariteit. Aan de hand van een inventarisatie heeft de deelnemer bepaald wat de meest relevante</p>

		afvalinzameling en voert de fracties gescheiden af.	afvalstromen zijn om apart in te zamelen en af te voeren. Controle: visueel - De keurmeester controleert op de aanwezigheid van een prullenbak in de backoffice
6.3.3/A	V	De deelnemer maakt voor consumptie ter plaatsen geen gebruik van plastic bevattende drinkbekers en maaltijdverpakkingen voor eenmalig gebruik.	Voor consumptie ter plaatse is het gebruik van herbruikbare bekers en maaltijdverpakkingen de nieuwe norm vanuit de SUP-wetgeving. Dit geldt voor alle mogelijke ruimtes voor zowel gasten als medewerkers, waaronder personeelskantines, hotelkamers, vakantiehuisjes, sanitair ruimtes, restaurants, fitnessruimtes, koffiecorners, etc. Uitzondering: Het is echter nog wel mogelijk om plastic bevattende bekers en maaltijdverpakkingen voor eenmalig gebruik te gebruiken, indien de deelnemer de bekers en maaltijdverpakkingen inzamelt voor hoogwaardige recycling. Dit geldt op dit moment alleen voor bekers of voedselverpakking die van PET (polyethyleentereftalaat) zijn gemaakt. Als de deelnemer voor deze uitzondering kiest, moet de deelnemer zich aanmelden bij de Inspectie Leefomgeving en Transport. Ook moet de deelnemer het materiaal apart inzamelen en hoogwaardig laten recyclen. Het percentage dat de deelnemer minimaal moet inzamelen loopt jaarlijks op (van 75% in 2024 naar 90% vanaf 2027). Controle: Document/Visueel – De keurmeester controleert tijdens audit de aanwezigheid van herbruikbare drinkbekers en maaltijdverpakkingen voor consumptie ter plaatse. Indien de deelnemer kiest voor plastic bevattende bekers en maaltijdverpakkingen voor eenmalig gebruik, dan controleert de keurmeester de aanmelding en goedkeuring vanuit het ILT waarbij inzichtelijk is gemaakt dat aan de inzamelingsdoelstellingen en hoogwaardige recycling is voldaan.
6.5.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer heeft nog minimaal 1 maatregel genomen rondom afvalpreventie en/of -scheiding.	Controle: Visueel: De keurmeester controleert de genoemde maatregel rondom afvalscheiding. Document: De deelnemer heeft documentatie toegevoegd waaruit blijkt dat er een extra maatregel is genomen rondom afvalpreventie.

7. Energie

Nr	V/O	Norm	Toelichting
7.1.1/A	V	De deelnemer maakt uitsluitend gebruik van LED verlichting voor de binnen-, buiten- en reclameverlichting.	<p>Energie-efficiënte verlichting is LED verlichting : alle overige lamptypes voldoen niet. De norm geldt ook voor geklimatiseerde ruimtes en vluchtwegsignalering.</p> <p>Uitzondering: Podium- en museale verlichting is van deze norm uitgezonderd.</p> <p>Controle: Visueel: De keurmeester controleert steekproefsgewijs de aanwezige verlichting en indien van toepassing controleert de keurmeester de lichtpunteninventarisatie (van niet energie efficiënte verlichting) en het bijbehorende vervangingsplan.</p>
7.1.2/A	V	De deelnemer beperkt het aantal branduren van binnen- en buitenverlichting door het toepassen van sensoren en/of schakelaars (timers).	<p>Het <u>onnodig</u> branden van verlichting dient voorkomen te worden. Sensoren, timers en deurschakelaars schakelen lampen aan en uit op basis van bijvoorbeeld aanwezigheid van personen (bewegingssensor) of de noodzaak om in een (werk)ruimte te zijn of bij te weinig lichtinval (daglichtsensor) of een combinatie. Op deze wijze wordt het onnodig branden van lampen voorkomen.</p> <p>De deelnemer stelt vast waar kunstlicht onnodig brandt en past daglicht- en/of bewegingssensoren en/of timers in deze ruimten toe. Dit geldt minimaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none">* de buitenverlichting ;* verlichte binnenruimtes (ook geklimatiseerde ruimtes zoals bijv koelcellen) waar onnodig licht brandt. In specifieke gevallen kan een deurschakelaar toegepast worden (bijvoorbeeld in werkruimten en koel- of vriescellen). De deelnemer doet dit aan de hand van een ruimten inventarisatie of plattegrond.* reclameverlichting. <p>Controle: Visueel - De keurmeester bekijkt de ruimten inventarisatie of plattegrond en controleert visueel de aanwezigheid van sensoren en/of timers en/of deurschakelaars in de aangegeven ruimten.</p>
7.2.2/A	V	De deelnemer die valt onder de Informatieplicht energiebesparing (EML) heeft vastgesteld welke maatregelen van toepassing zijn en welke reeds uitgevoerd zijn. Niet uitgevoerde maatregelen worden op de MVO actielijst geplaatst.	<p>Het voorkomen van energieverlies of ongewenst energieverbruik draagt bij aan het verminderen van de energievraag. Elke besparing levert direct rendement op voor het milieu en kostenbesparing. Hoe minder energie er nodig is, des te minder er opgewekt hoeft te worden.</p> <p>Als u onder de EML valt gelden voor u wettelijke energiebesparingsmaatregelen. Deze vindt u terug in uw rapport van de informatieplicht. Nog niet gerealiseerde maatregelen zet u, voorzien van een realisatietermijn, op de MVO actielijst. Hierbij dienen maatregelen te nemen op een 'zelfstandig moment'</p>

			<p>zo snel mogelijk uitgevoerd te worden.</p> <p>Controle: Visueel/Document - De keurmeester controleert in eerste instantie of nog niet uitgevoerde EML maatregelen (zie rapport infoplicht EML) op de actielijst staan en vervolgens de voortgang van de uitvoering.</p>
7.4.1/A	O	De deelnemer koopt groene stroom in.	<p>Groene stroom is elektriciteit die wordt opgewekt uit bijvoorbeeld biomassa uit afvalstromen, windmolens of zonnepanelen. Om elektriciteit als groene stroom te mogen verkopen dient een leverancier hier genoeg GvOs (Garantie van Oorsprong) van te bezitten. Als klant kunt u bij uw leveranciers een certificaat opvragen over de herkomst van uw ingekochte stroom.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het contract/certificaat inzake groene stroom.</p>
7.4.2/A	O	De deelnemer koopt in Europa opgewekte zonne- of windstroom in.	<p>U kunt checken in hoeverre uw stroom ook echt groen is en waar het vandaan komt via de website https://www.hier.nu/groene-stroom-checker. Deze norm wordt behaald als minimaal 80% van de ingekochte groene stroom binnen Europa is opgewekt op basis van zonnepanelen en of windmolens.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het contract/certificaat inzake groene stroom en/of uw check via de website van Stichting HIER.</p>
7.4.3/A	O	De deelnemer beschikt over zonnepanelen waarmee een substantieel deel van de elektravraag van de deelnemer opgewekt wordt.	<p>Het toepassen van zonnepanelen (PV) is één van de technieken om zelf energie op te wekken. Green Key stimuleert haar deelnemers om zonnepanelen te plaatsen als dat kan. Voor grootverbruikers met een totaal dakoppervlak van 2000m² of meer is er zelfs een wettelijke verplichting om dit te doen als er aan de technische randvoorwaarden zoals genoemd in de EML voldaan kan worden.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van zonnepanelen. Bij grootverbruikers wordt gecontroleerd of dit minimaal 300kWp is indien er een totaal dakoppervlak van 2000m² of meer beschikbaar is (wettelijke verplichting).</p>
7.4.5/A	O	De deelnemer maakt geen gebruik van gas.	<p>De elektrificatie van de maatschappij is in volle gang. In Nederland gaan we stap voor stap van het gas af. In 2050 moeten alle gebouwen van het gas af zijn.</p> <p>Naast het oplossen van de aardbevingsproblematiek in het noorden van Nederland draagt elektrificatie ook bij aan de verduurzaming doordat elektriciteit gemakkelijker op te wekken is vanuit duurzame bronnen.</p> <p>Controle: Document - de keurmeester beoordeelt de energienota's. Visueel- de keurmeester bekijkt de apparatuur in de technische ruimte(s)</p>
7.4.6/AB	O	De deelnemer laadt tenminste 90% van de E-bike/Escooter/E-bakfiets accu's op	<p>E-bikes, E-scooters en E-bakfietsen beschikken over uitneembare accu's welke in de verhuurvastiging met behulp van slimme elektrische oplaadinstallaties in grote aantallen met zelf-opgewekte elektriciteit of</p>

		<p>met een eigen slimme, brandveilige oplaadinstallatie gevoed door zelf opgewekte duurzame energie of ingekochte duurzame schone elektriciteit. De (slimme) elektrische LII-ION oplaadinstallaties dienen ook brandveilig te zijn en zo veel mogelijk eigen opgewekte elektriciteit hiervoor te gebruiken.</p>	<p>schone ingekochte opgeladen kunnen worden. Hiermee wordt duurzame zero emission mobiliteit ook uitstoot loos.</p> <p>Vanwege het brandgevaar en risico op milieuschade dient dit in gekoelde brandveilige kasten, containers of ruimtes te gebeuren welke aan de PGS 15 regelgeving en PGS37 richtlijnen voldoen.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of de E-mobility Li-ION accu's met zelf opgewekte, of schoon ingekochte elektriciteit op slimme en efficiënte opgeladen worden in PGS 15 en PGS 37 conforme brandveilige kasten/containers/ruimtes.</p>
7.4.7/AB	O	<p>De deelnemer heeft op het moment van de keuring alle verbrandingsmotor scooters/brommer en snor- en bakfietsen vervangen door duurzaam elektrisch aangedreven tweewielers.</p>	<p>Tweetakt tweewieler verbrandingsmotoren zorgen voor luidruchtige, vervuilende en stinkende benzine en rokende tweetakt olie uitlaatgassen, fijnstof en CO2 uitstoot in de lokale omgeving en natuur. Elektrische tweewielers voorkomen dat.</p> <p>Een nog grotere verduurzamingsslag wordt gemaakt als de accu's met eigen zonnestroom of groene Nederlandse/Europese wind/zonnestroom worden opgeladen zodat de gasten optimaal, in stilte en zonder stank van de lokale omgeving kunnen genieten, zonder de andere gebruikers en de natuur overlast te veroorzaken.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of er alleen Elektrische tweewielers verhuurt en verkocht worden.</p>
7.7.1/A	V	<p>De deelnemer past doelmatig beheer en onderhoud (DBO) toe op de volgende voorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Installaties voor verwarmen en koelen; • Luchtbehandelssystemen; • Koel- en vriescellen; • Zwembad- en sauna installaties; 	<p>De werking van apparatuur en installaties wordt bepaald door het onderhoud wat er aan gepleegd wordt. Goed onderhouden apparatuur werkt optimaal en verbruikt daardoor minder energie. Is het onderhoud slechter dan neemt het energieverbruik toe.</p> <p>Duurzaam Gastvrij vraagt voor de controle op Doelmatig Beheer en Onderhoud (DBO) om de aanwezigheid van minimaal de volgende documenten van de genoemde voorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderhoudsplanning; • logboeken en onderhoudsrapporten; • laatst uitgevoerde groot onderhoud; • leveranciersinformatie, om na te gaan of het onderhoud en beheer doelmatig is (als dit beschikbaar is). <p>De Duurzaam Gastvrij deelnemer moet daarnaast een systeem hebben om apparatuur en installaties regelmatig te controleren op goede werking. Dit omvat onder meer: controle op lekkende kranen, lekkende toiletten en lekkende zwembaden. Vriescellen/vriezers moeten regelmatig worden ontdooid.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is er een Duurzaam Gastvrij gereedschap beschikbaar. U dient gebruik te maken van het gereedschap 'DBO checklist' als bewijsmateriaal bij deze norm. Duurzaam</p>

			<p>Gastvrij documenten zijn te vinden op 'Mijn Duurzaam Gastvrij' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document / Visueel- De keurmeester controleert de aanwezigheid het ingevulde gereedschap 'DBO checklist' en controleert de aanwezigheid van keuringsstickers en/of logboeken en onderhoudsrapporten met betrekking tot onderhoud aan de genoemde apparatuur én let tijdens de rondgang op de aanwezigheid van kieren en naden in de gebouwschil en de conditie van diverse installaties en apparatuur.</p>
7.7.3/A	V	<p>De deelnemer past isolatie van de thermische schil toe voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> * ramen (minimaal dubbel glas) * muren (spouwmuurisolatie) * daken 	<p>Energiebesparing start met isoleren. Door nieuwe technieken wordt het na-isoleren van gebouwen steeds eenvoudiger. In veel gevallen betreft deze maatregel een investering die zich relatief snel terugverdient. Daarnaast zorgt een goede isolatie voor een hogere comfort beleving en een beter binnenklimaat.</p> <p>Spouwmuurisolatie is alleen van toepassing indien de muren spouwen bevatten.</p> <p>Uitzondering: seizoen gebouwen, monumentale gebouwen en niet verwarmde gebouwen.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de foto's en informatie rondom de gebouwisolatie. De keurmeester keurt indien mogelijk de aanwezigheid van de isolatie.</p>
7.7.5/A	O	<p>De deelnemer past HR+++ glas en nog minimaal 1 bovenwettelijke maatregelen toe met betrekking tot isolatie van de thermische schil.</p>	<p>Door nieuwe technieken wordt het na-isoleren van gebouwen steeds eenvoudiger. In veel gevallen betreft deze maatregel een investering die zich relatief snel terugverdient. Daarnaast zorgt een goede isolatie voor een hogere comfort beleving en een beter binnenklimaat.</p> <p>De norm omvat in ieder geval het toepassen van HR+++ glas en daarnaast een andere maatregel waarbij de Rc waarde hoger is geworden na spouwmuurisolatie.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid van HR+++ glas en de foto's en informatie rondom de verbeterde gebouwisolatie.</p>
7.7.14/A	O	<p>De deelnemer is in de bedrijfsvoering CO2-neutraal.</p>	<p>De toename van CO2 in de atmosfeer is de bepalende factor met betrekking tot de huidige klimaatverandering. CO2 neutraal werken draagt dus sterk bij aan het terugdringen van de CO2 emissie. Aan de norm wordt voldaan indien : 1. er een rapport getoond kan worden waaruit blijkt met welke maatregelen CO2 neutraal werken bereikt kan worden. Dit rapport moet in overeenstemming zijn met scope 1 en 2 van de Greenhouse Gas Protocol Standard. 2. De in het rapport genoemde maatregelen geïmplementeerd zijn.</p> <p>Controle - document en visueel. De keurmeester beoordeelt het aanwezige rapport en controleert de aanwezigheid van genoemde maatregelen.</p>

7.7.15/A	O	De deelnemer biedt gasten/bezoekers de mogelijkheid om minimaal de CO2 uitstoot veroorzaakt door de reis naar en van de locatie te compenseren.	<p>Broeikasgassen zorgen voor opwarming van de aarde. Als we de uitstoot van broeikasgassen niet verminderen is het aan het eind van deze eeuw enkele graden warmer. Dat heeft grote gevolgen voor het klimaat, de natuur en de gezondheid en veiligheid van mensen. Compensatie kan het broeikas effect helpen verminderen. Gas- en elektriciteitsgebruik en vervoer zorgen allemaal voor uitstoot van het broeikasgas CO2. Uitstoot die niet kan worden vermeden, kan men compenseren. Bijvoorbeeld door bomen te laten planten of projecten voor duurzame energie te steunen.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de CO2 uitstoot is berekend en gecompenseerd.</p>
7.8.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer heeft bovenop de bovenstaande normen nog minimaal 1 maatregel genomen om energie te besparen.	Controle: Visueel - De keurmeester controleert de informatie en de aanwezigheid van de genomen maatregel.

8. Bouwen en Groen

Nr	V/O	Norm	Toelichting
8.1.1/A	O	<p>De deelnemer heeft tijdens nieuwbouw, verbouw of renovatie gekozen voor minimaal 2 bouwmaterialen en/of verf met een milieukeurmerk of hergebruikte bouwmaterialen.</p> <p>en/of</p> <p>De deelnemer heeft sinds de afgelopen keuring een beschikking ontvangen omtrent de EIA en/of MIA-Vamil regeling.</p>	<p>Bouwmaterialen zijn gemaakt van grondstoffen. Sommige bouwmaterialen zijn minder milieubelastend. Ook zijn er bouwmaterialen die eenvoudig herbruikbaar zijn of van een traceerbare bron komen (bijvoorbeeld FSC hout).</p> <p>De overheid stimuleert het gebruik van duurzame materialen c.q. apparatuur via belastingwetgeving (versnelde afschrijvingsregelingen EIA en VAMIL).</p> <p>Authentieke elementen van de lokale cultuur worden meegenomen in de exploitatie en in verband met verbouwingen of bouwwerken.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het aanwezige bewijsmateriaal (bijv. foto's, contracten) rondom de gebruikte bouwmaterialen of de beschikking op de fiscale regeling. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
8.2.1/A	O	<p>De deelnemer zet zich actief in voor flora en fauna door het substantieel plaatsen of het aanbrengen van minimaal 2 specifieke items.</p>	<p>Aanwezigheid van en diversiteit in flora en fauna zijn belangrijke duurzaamheidswaarden. Iedere organisatie kan daar aan bijdragen door via relatief kleine maatregelen ruimte te bieden aan flora en fauna. Denk bij het realiseren van dergelijke voorzieningen ook na over de beleving en beleefbaarheid. Hiermee creëert u niet alleen meerwaarde voor flora en fauna maar ook voor uw gasten.</p> <p>Mogelijke items zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">* Insectenhotel;* Bijenstal;* Groendak;* Verticale kruidenwand;* Fauna vriendelijke binnentuin;* Daktuin;* Kruiden- en/of moestuin;* (Verticale) kas;* Vogelnestgelegenheden;* Takkenrillen;* Vlindertuin (min 100 m2);* Wilde bloemenweide ;

			<p>* Uilenkast.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de aangegeven items. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
8.2.2/A	O	De deelnemer heeft op het terrein voornamelijk gebiedseigen beplanting, heeft een streefbeeld uitgewerkt én past ecologisch groenbeheer toe.	<p>Veel ondernemers geven aan dat zij de zorg voor natuur en landschap als een belangrijke taak zien en daarmee de gasten en omwonenden van het bedrijf een dienst willen leveren. Een van de manieren om bij te dragen aan natuur en landschap is om op het bedrijf gericht aandacht te besteden aan de aanwezige natuurwaarden en natuurpotentie en deze waar mogelijk te versterken.</p> <p>De deelnemer beschikt over een document (ecologisch plan) waaruit blijkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> * dat op het terrein alleen gebiedseigen beplanting aanwezig is; * wat het streefbeeld is; * dat ecologisch groenbeheer toegepast wordt. <p>Onder ecologisch groenbeheer verstaan we in de uitvoering minimaal: geen gebruik van kunstmest, geen gebruik van bestrijdingsmiddelen (niet op onverhard en verhard) en niet bewateren met leidingwater.</p> <p>Vanaf 2016 is het gebruik van bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw op een harde ondergrond niet meer toegestaan. Eind 2017 wordt dit verbod uitgebreid naar onverharde terreinen buiten de landbouw - Meer informatie via: http://www.greendeals.nl/gd-188-recreatie/#sthash.ZC2tV2Cy.sMqzjg0Z.dpuf</p> <p>Een duurzaam groenbeheerplan omvat minimaal informatie over het beperken van maaien, het toepassen van inheemse beplanting, het omvormen van 'natuur-arme' plekken naar 'natuur-rijke' plekken en het maximaliseren van hemelwater gebruik.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid en de inhoud van het document en de uitvoering.</p>
8.2.8/A	O	De deelnemer heeft een 'Mini Bos' aangelegd.	<p>Een 'Mini Bos' is een dicht, inheems bos ter grootte van een tennisbaan (+/- 200m²). De diversiteit aan boom- en plantensoorten stimuleert de biodiversiteit door vogels, insecten en kleine zoogdieren aan te trekken.</p> <p>Richtlijnen voor een mini bos:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Minimaal 200m²; *Alleen inheemse bomen en struiken; zoek naar de meest voorkomende inheemse soorten in het

			<p>gebied;</p> <ul style="list-style-type: none"> *Minimum aantal van 25 verschillende bomen en plantensoorten samen; *3 bomen per m²; *Geef de geplante bomen de ruimte om minimaal 10 jaar ongestoord te groeien; *Dode bomen en omgevallen hout blijven op de grond liggen. Snoei afval wordt op andere locaties in het park gebruikt (bijv. bij takkenrillen); *Het bos is minimaal 4 meter breed over de volle lengte van het bos, zonder onderbrekingen (zoals een pad); *Het bos bevat een laag bodembedekking van organisch materiaal (zoals stro) van minimaal 15 cm diep; *Afgesloten met een hek voor de eerste twee jaar om de jonge bomen te beschermen. <p>Controle: De keurmeester controleert de aanwezigheid van het mini bos en of de richtlijnen voldoende zijn opgevolgd. Hulpmiddel hierbij is het handboek Tiny Forest van IVN.</p>
8.4.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer past nog minimaal 1 bouw materiaal toe met een milieukeurmerk tijdens nieuwbouw, verbouw of renovatie of heeft nog minimaal 1 'Groen' item substantieel toegepast t.b.v. flora en fauna.	<p>Geef hier aan welke extra duurzame bouwmaterialen u gebruikt heeft of welke extra groen item u heeft toegepast.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de omschreven bouwmaterialen.</p>

9. Mobiliteit

Nr	V/O	Norm	Toelichting
9.1.1/A	V	De deelnemer communiceert de bereikbaarheid met het openbaar vervoer duidelijk op de website. en De deelnemer heeft informatie over het gebruik van het lokale openbaar vervoer beschikbaar.	De CO2 uitstoot per persoon ligt bij gebruik van het openbaar vervoer lager dan bij het gebruik van een auto. Door gasten te stimuleren om het openbaar vervoer te gebruiken zal de milieubelasting lager zijn. Communicatie over en de beschikbaarheid van informatie rondom de bereikbaarheid van de organisatie met het openbaar vervoer verlaagt de drempel om hier gebruik van te maken. Indien de locatie niet met het openbaar vervoer bereikbaar is vervalt deze norm Controle: Visueel - De keurmeester controleert op de aanwezigheid van informatie over het openbaar vervoer op de website en op de locatie.
9.1.2/A	O	De deelnemer heeft oplaadpunten voor elektrische auto's.	Elektrisch vervoer is minder milieubelastend (geen uitstoot CO2, NOx en fijn stof) dan vervoermiddelen die gebruik maken van conventionele brandstoffen zoals benzine of diesel. Door het aanbieden van elektrische oplaadpunten voor auto's stimuleert de deelnemer het gebruik van elektrische auto's en zal de milieubelasting van deze gasten lager zijn. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van oplaadpunten voor elektrische auto's.
9.1.8/A	O	De deelnemer heeft oplaadpunten voor elektrische fietsen.	Elektrisch vervoer is minder milieubelastend (geen uitstoot CO2, NOx en fijn stof) dan vervoermiddelen die gebruik maken van conventionele brandstoffen zoals benzine of diesel. Door het aanbieden van elektrische oplaadpunten voor fietsen stimuleert de deelnemer het gebruik van elektrische fietsen <u>ten opzichte van het gebruik van auto's</u> en zal de milieubelasting van deze gasten <u>tijdens het verblijf</u> lager zijn. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van oplaadpunten voor elektrische fietsen.
9.2.1/H	O	Medewerkers worden door minimaal 3 maatregelen gestimuleerd duurzaam vervoer te gebruiken.	De milieubelasting per persoon bij gebruik van openbaar vervoer en fietsgebruik ligt lager dan bij het gebruik van auto's. Door medewerkers te stimuleren om met het openbaar vervoer en/of met de fiets naar het werk te komen, wordt hun milieubelasting gereduceerd. Voorbeelden zijn het stimuleren van fietsen en het gebruik maken van het openbaar vervoer onder gasten en

			<p>medewerkers. Dit kan o.a. zijn het vergoeden van een NS abonnement, het demotiveren van het gebruik van de auto op het eigen terrein en daarbuiten, het gebruik van een elektrische golfkar op locatie, het alleen aanbieden van elektrische leaseauto's, een fietsplan voor de medewerkers of het niet vergoeden van parkeerkosten voor medewerkers.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt een document op in het digitale archief waaruit blijkt dat de deelnemer het gebruik van fietsen en openbaar vervoer en van medewerkers naar het werk stimuleert.</p>
9.3.1/A	O	De deelnemer werkt samen met minimaal 2 leveranciers die bewust hun CO2 uitstoot ten aanzien van transport proberen te verkleinen.	<p>Het reduceren van de transportkilometers en van de CO2 uitstoot van leveranciers zorgt voor een lagere milieubelasting.</p> <p>Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koelwagens maken gebruik van dieselgeneratoren, door zonnepanelen op de wagens te plaatsen wordt het dieselverbruik verminderd. • Gebruik maken van combitransporten voor leveringen. • De leverancier vervoert haar producten ongemotoriseerd of met elektrisch vervoer. <p>Controle: Document - De deelnemer neemt documentatie op waaruit blijkt dat twee of meerdere leveranciers van de deelnemer elektrisch of ongemotoriseerd leveren.</p>
9.3.2/AB	O	De deelnemer beschikt over een efficiënt logistiek planningssysteem vervoert de fietsen allen met minimaal EURO 5 of 6 of hybride of elektrische bestelbussen/vrachtwagens. Het bedrijf maakt bij grotere aantallen fietsen gebruik van specifieke transportoplossingen zoals pick-up trucks en aanhangwagens om de transportbewegingen te minimaliseren.	<p>Efficiënte logistieke oplossingen en transport faciliteiten voorkomen dat er zeer veel kleine en daarmee niet duurzame transportbewegingen zijn. Tweewielers zijn licht en kunnen door gebruik van transportrekken/containers/krachten en (pick-up) bestelwagen met grote aanhangers en laadkleppen veel efficiënter met minder CO2 en fijnstof uitstoot per tweewielertransport, gerealiseerd worden. Moderne Euro 5, Euro 6 hybride of Zero Emission full electric (BEV of waterstof) transportvoertuigen, veroorzaken ook minder of geen uitstoot.</p> <p>Controle: De keurmeester controleert of er sprake is van efficiënte logistiek en transport oplossingen om de milieubelasting per tweewieler eenheid te minimaliseren. Transportvoertuigen zijn Euro 6 of Zero emission (BEV/HBEV).</p>
9.4.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer heeft nog minimaal 1 maatregel genomen om de mobiliteit van gasten, medewerkers of leveranciers te verduurzamen.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang op de locatie de maatregel die de deelnemer heeft genomen om de mobiliteit van gasten, medewerkers of leveranciers te verduurzamen.</p>

10. Eten en Drinken

Nr	V/O	Norm	Toelichting
NVT			

11. Inkoop

Nr	V/O	Norm	Toelichting
11.2.1/A	V	De deelnemer koopt alleen duurzaam printerpapier, toiletpapier en handdoekrollen in met 1 van de volgende keurmerken: * Europees Ecolabel * Nordic Swan * Blaue Engel	Bij de productie van papier en karton wordt naast hout relatief veel water en energie gebuikt. De gevraagde keurmerken beloven een aantoonbaar geringere milieubelasting gedurende de gehele levenscyclus van het product vergeleken met andere producten zonder deze keurmerken. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de afbeelding van het keurmerk op de verpakking.
11.2.2/A	O	De deelnemer koopt geen drukwerk in of alleen drukwerk met 1 van de volgende keurmerken: * Europees Ecolabel * Nordic Swan * Blaue Engel	Bij de productie van papier en karton wordt naast hout relatief veel water en energie gebuikt. De gevraagde keurmerken staan voor een aantoonbaar geringere milieubelasting gedurende de gehele levenscyclus van het product vergeleken met producten zonder deze keurmerken. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de afbeelding van het keurmerk op de verpakking.
11.2.4/AB	O	De deelnemer werkt papierloos in het gehele gedigitaliseerde verhuur/verkoopproces.	Verspilling van papier kan voorkomen worden door het gehele verhuur en /of verkoopproces geheel te digitaliseren. Controle: De keurmeester controleert of er sprake is van een papierloos verhuursysteem.
11.4.1/A	V	De deelnemer koopt alleen schuimbrandblussers gevuld met biologisch afbreekbaar blusschuim en een milieukeurmerk in.	De materialen waaruit schuimblussers met een milieukeurmerk zijn opgebouwd kunnen na inlevering milieuvriendelijk worden herwerkt. Schuimblussers met een milieukeurmerk zijn gevuld met een niet toxisch en zeer snel biologisch afbreekbaar blusschuim. Zolang nog niet alle brandblussers aan de norm voldoen, dient in de MVO-actielijst te zijn opgenomen wanneer de vervanging plaats zal vinden. Controle: Visueel - De keurmeester controleert steekproefsgewijs een aantal blussers op aanwezigheid van het keurmerk. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.
11.4.2/A	O	De deelnemer heeft minimaal 2 interieur items in gebruik van Fairtrade gecertificeerd, hergebruikt of gerecycled materiaal of interieur dat is gemaakt van	Door gebruik te maken van gerecycled of hergebruikte materialen wordt het gebruik van nieuwe (schaarse) grondstoffen gereduceerd. Door te kiezen voor FSC/PEFC gecertificeerd hout wordt de onnodige kap van (oer)bossen tegengegaan. Onder interieur items vallen o.a. meubels, aankleding (behang, gordijnen) en decorstukken.

		FSC/PEFC gecertificeerd hout of bamboe.	Controle: Document - de deelnemer voegt eigen bewijsmateriaal toe waaruit blijkt dat het product Fairtrade gecertificeerd is of waaruit blijkt dat het interieur is gemaakt van FSC gecertificeerd hout.
11.4.10/AB	V	De deelnemer zorgt voor de aanschaf, onderhoud en verhuur van kwalitatief hoogwaardige (A merk) fietsen en onderdelen, welke bestand zijn tegen het specifieke Nederlandse (natte/zoute) zeeklimaat.	In een nat zeeklimaat zullen goedkope tweewielers van slechte kwaliteit, snel roesten en door intensief recreatief gebruik snel kapot gaan en vervangen moeten worden. Dit is vooral te zien bij de deelscooter/deelfiets startups waar zeer veel zeer goedkope (Chinese) fietsen, na een korte intensieve gebruiksperiode, in grote aantallen afgekeurd en als afval afgevoerd worden. Door te investeren in hoogwaardige tweewielers met duurzame slijtvaste banden en goed periodiek onderhoud kunnen fietsen lang in topconditie blijven. Na de verhuurperiode kunnen de fietsen vervolgens ook een nieuw, minder intensief tweede leven tegemoet gaan.
11.5.1/A	O	BONUSNORM: De deelnemer koopt bovenop de bovenstaande normen nog minimaal 2 non-food product structureel verantwoord in.	Controle: De keurmeester controleert de duurzame kwaliteit van de fietsen. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de keurmerken op en/of duurzaamheidsaspecten van het product.

12. Textiel

Nr	V/O	Norm	Toelichting
12.4.1/H	O	De deelnemer heeft alle standaard kledingstukken van de medewerkers ingekocht bij leveranciers / afgenomen van producenten die een gedragscode hebben ondertekend rondom de controle en transparantie op goede productie- en arbeidsomstandigheden.	<p>Steeds meer producenten en leveranciers vinden het belangrijk dat hun kleding onder betere en controleerbare arbeidsomstandigheden zijn geproduceerd. Door het ondertekenen van een gedragscode commiteert de producent/leverancier zich aan de criteria van de code. De normen voor deze gedragscodes verschillen en ook de manier van controleren verschilt per code. Enkele gedragscodes die boven de andere uit steken zijn: Fair Wear Foundation, Fairtrade, GOTS, Made By, SA 8000, ETI (Ethical Trade Initiative), WRC (Workers Right's Consortium), FLA (Fair Labour Association), WRAP en BSCI.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de labels van de kledingstukken. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
12.4.2/H	O	De deelnemer koopt minimaal 1 item bedrijfskleding in voorzien van een duurzaamheidskeurmerk.	<p>Voor de productie van katoen is veel landbouwgrond, water en bestrijdingsmiddel nodig. Door te kiezen voor katoen uit een biologische en/of fairtrade productieketen is een eerlijke prijs voor boeren en/of een milieuvriendelijke katoenteelt gegarandeerd. Keurmerken spelen een belangrijke rol in de controle op het productieproces en de herkomst van de verantwoorde grondstoffen.</p> <p>Deze norm omvat o.a. de volgende kleding items:</p> <ul style="list-style-type: none">* Polo's* Broeken* Blouses* Koksbus* Sloof <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de labels van de bedrijfskleding. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
12.4.3/H	O	De deelnemer zamelt bedrijfskleding als aparte afvalfractie in en zorgt voor een circulaire nieuwe bestemming.	<p>Voor de productie van bedrijfskleding is door het gebruik van katoen veel landbouwgrond, water en bestrijdingsmiddelen nodig. Door bedrijfskleding apart in te zamelen en circulaire te laten verwerken en/of herbestemmen, zorgt de deelnemer ervoor dat er minder nieuwe grondstoffen gebruikt hoeven te worden.</p> <p>Het inzamelen en circulair verwerken hiervan staat in de kinderschoenen, ga in gesprek met organisaties in uw keten over het circulair maken van deze afvalstroom. Denk hierbij aan:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> * het retourneren van de bedrijfskleding aan de leverancier; * het doneren van bedrijfskleding aan maatschappelijke organisaties; * het inleveren van bedrijfskleding in kledingbakken voor het goede doel; * het aanleveren bij uw afvalverwerker. <p>Controle: Visueel/Document - De keurmeester controleert op locatie de inzameling van de bedrijfskleding en het bewijs dat de bedrijfskleding apart is afgevoerd voor circulaire verwerking.</p>
12.6.1/H	O	BONUSNORM: De deelnemer koopt bovenop de bovenstaande normen nog minimaal 1 textiel product structureel verantwoord in.	Controle: Visueel - De keurmeester controleert de labels van het product.